

Krise- og omsorgshandleplan for

Pilegårdsskolen

Tårnby Kommune

Indholdsfortegnelse	Side
Forord og formål	3
Kriseberedskabets sammensætning og procedure	4
Fysisk eller psykisk vold samt trusler herom	5
Pludseligt dødsfald eller alvorlig tilskadekomst af elev	6
Når en elev forsøger selvmord	7
Når skolen mister - en elev	9
Specielle forhold ved selvmord	11
Specielle hensyn	11
Hensynet til søskende	11
Når et barn mister - i nærmeste familie	12
Når skolen mister - en ansat	14
Alvorlig sygdom/ulykke for en ansat	16
Når der i barnets hjem er skilsmisse, alvorlig sygdom, kaos o.lign.	17
Større ulykker/katastrofer	18
Skoleskyderier	19
Andre mulige scenarier	21
Evakuering	22
Et par gode råd om den voksnes rolle ved børns sorg	23
Sorg – reaktioner	23
Litteratur og materialer	24
Nyttige telefonnumre	25

Skolen: 32 50 75 25 mobil: 30 76 03 24
Skoleleder privat: 32 53 09 70 mobil: 51 27 53 89
Viceskoleleder privat: 32 50 24 03 mobil: 26 25 24 03
Pæd. afd. privat: 36 78 06 39

**Hjertestarter befinder sig i
svømmehallen
Alarm 112**

Forord

Hvert år mister 4000 børn en af deres forældre, og 700 børn under 18 år dør. Af Danmarks 1,1 million børn under 18 år lever 350000 adskilt fra den ene eller begge forældre - typisk på grund af skilsmisse.

Det er på denne baggrund, vi finder det nødvendigt at være i besiddelse af en handleplan for, hvordan man kan etablere et fælles grundlag for vores møde med børn i sorg.

Mange voksne er ikke parate til at forholde sig til den sorg, de møder hos børn, som har lidt et tab. I afmagt vælges ofte den eneste løsning, som ikke duer - nemlig at lade som ingenting. Vi skal derimod inddrage dem, for den eneste beskyttelse, de har i den slags situationer, er netop fællesskabet med os.

Oftest er den ramte familie da også glad for henvendelser og støtte fra skolen. Det er helbredende at få lov at tale med andre om noget, der fylder så meget!

En anden side af det kan være at børn og unge, der oplever svære livssituationer, langt fra altid har mulighed for at finde den hjælp, de har behov for inden for hjemmets fire vægge. Det behøver ikke at være pga. sociale vanskeligheder, men ene og alene fordi forældrene selv kan være knuget af sorg.

Vi har derfor som voksne et stort ansvar for, at børn ikke føler sig isoleret i en uoverskuelig situation. Tages der ikke vare på problemet, dukker det op med langt større kraft senere. Skolen fylder en stor del af børns hverdag og må derfor medvirke til at ledsage dem gennem kriser. Danmark har faktisk Europarekord i antal timer, børnene er placeret uden for hjemmet - derfor er det vigtigt, at vi tager denne opgave meget alvorligt.

Det er meget væsentligt at huske på, at det ikke fordrer specialviden at hjælpe et menneske i sorg, det kræver nærvær og medmenneskelighed.

Formålet med handleplanen

Vi mener, at planen bør være en forpligtelse - en aftale alle skal følge i en krisesituation - selv om det kan være meget vanskeligt. Vi må ikke give efter for berøringsangsten.

Forudsætningen for at kunne yde en god hjælp til barnet er, at man erkender sin afmagtsfølelse og står sammen om det bl. a. ved at støtte hinanden kollegialt og få hjælp af ledelse og ressourcepersoner.

Man skal gøre sig klart, at der ikke er to situationer, der er ens, og der skal handles forskelligt fra situation til situation.

Formålet er

- at få relevante informationer ud til relevante personer.
- at undgå kaos og misinformationer.
- at støtte pårørende og skolens elever og personale.

Kriseberedskabet består af:

- ❖ En repræsentant fra ledelsen
- ❖ Skolepsykologen
- ❖ Lærerrepræsentanter, der vælges af Pædagogisk Råd (11/12: CAJ, BTH, LSC)

Procedure i en krise:

1. Ledelsen kontaktes omgående, evt. privat ved elever eller ansattes død.
2. Ledelsen træffer beslutning om indkaldelse af de relevante personer til hastemøde
 - Indtræffer hændelsen i en skoleferie, deltager de medlemmer, der kan kontaktes. Alternativt iværksættes en handleplan af ledelsen i samarbejde med PPR
3. På mødet i kriseberedskabet fastlægges en strategi i forhold til:
 - Børn
 - Forældre
 - Personale
 - Eksterne samarbejdspartnere (PPR, SSF, politi)
 - Information til lokalsamfundet
4. En repræsentant for kriseberedskabet tilknyttes hændelsens primærpersoner
 - Kontaktpersonen kan til enhver tid indkalde beredskabet for at tilpasse, ændre eller evaluere et forløb
 - Kontaktpersonen er opmærksom på opfølgning
5. Afhængigt af hændelsens karakter følges omstående handleplaner

Fysisk og psykisk vold samt trusler herom

Den forebyggende undervisning:

- Undervisningen fremmer den enkelte elevs selvværd og selvtillid.
- Undervisningen skaber et trygt rum for eleven.
- Medarbejder/elev-forholdet baseres på gensidig tillid og respekt.
- Elevens værdighed sikres; ingen latterliggørelse, ingen talen ned til eleven, og ironi og sarkasme bruges med omtanke.

Når medarbejderen føler sig truet

1. Henvendelse til arbejdsmiljøgruppen og tillidsrepræsentanten.
2. Samtale mellem medarbejder, arbejdsmiljøgruppe og tillidsrepræsentant.

Her planlægges, hvad der bør gøres i den aktuelle situation, f.eks.:

- Samtale med elev/forældre
 - Ekstra støtteperson i klassen –den midlertidige støtteperson vælges i samråd med medarbejderen, der føler sig truet.
 - Overflytning af elev - behandling
3. SSP- medarbejder orienteres
 4. Inddragelse af Forebyggelsesteamet på skolen

Ved udøvelse af vold

1. Tilkald hjælp
2. Arbejdsmiljøgruppen, tillidsrepræsentant for den pågældende og SSP- medarbejder underrettes.
3. Samtale mellem medarbejder, arbejdsmiljøgruppe og tillidsrepræsentant, hvor der træffes beslutning om omsorg og konsekvenser for begge parter, herunder
 - inddragelse af elev/forældre
 - støtteperson i klassen
 - overflytning, hjemsendelse, bortvisning?
 - behandling
4. Alle ansatte informeres hurtigt, så vidt muligt samme dag
5. Der gives tilbud om professionel hjælp
6. Opfølgning i form af kollegial støtte:
 - * Få den voldsramte i skole (op på hesten igen)
 - * Lyt til den voldsramte
 - * Tag den voldsramtes reaktioner alvorlig
 - * Bagatelliser ikke oplevelsen
7. Vurdering:
 - * Giver hændelsen anledning til ændringer i skolens vejledning i forbindelse med vold og trusler om vold?

Arbejdsskade/politianmeldelse.

I forbindelse med vold/ trusler om vold skal der altid foretages arbejdsskadeanmeldelse og der skal tages stilling til, om hændelsen skal politianmeldes.

Pludseligt dødsfald eller alvorlig tilskadekomst af elever

1. Førstehjælp. Ambulance og politi tilkaldes
Inspektør/administration informeres
Læreren bliver hos barnet
2. Ledelsen samler kriseberedskabet
3. Kriseberedskabet iværksætter handleplan

A. Kriseberedskabet kontakter

- familien
om ulykke (ved dødsfald skal tilladelse gives af politiet).
om skolens videre planer
- andre lærere (lærere i berørte klasser)
om fakta vedr. hændelsen
om støttetiltag
om planer for fortsat aktivitet
evt. om tiltag over for medier
- klassen
- skoleforvaltning og skolebestyrelsesformanden
- fritidshjem, klubber, arbejdsmiljørepræsentant
- evt. andre skoler, elever, forældre, andre forvaltninger

B. Kriseberedskabet vurderer

- hændelsens umiddelbare indvirkning på elever, skolens personale og andre
- elever og lærere med behov for særskilt opfølgning og hjælp
- behov for ekstern krisehjælp

C. Kriseberedskabet laver plan for

- støtte i klasseværelset (se afsnittene "Når skolen mister en elev (side 9)/ en ansat " (side 14)
- støtte til involverede lærere (drøftelse af det, der er sket)

D. Kriseberedskabet sørger for

- skriftlig information hjem til samtlige elever
- beskyttelse af elever og lærere, hvis medierne kommer til stede.

Ingen børn, der har været vidne til eller er berørt af en alvorlig krisesituation sendes hjem, før ledelsen/kriseberedskabet har vurderet, at det er forsvarligt.

Ligeledes sendes ingen kriseramte børn hjem, før forældre er kontaktet.

Ledelsen beslutter sammen med kriseberedskabet, hvem der informeres.

Hvis en krisesituation opstår på lejrskoler/ekskursioner handler personalet pr. konduite.

Skolens kontor kontaktes hurtigst muligt. Man bør altid medbringe mobiltelefon.

Opfølgning de næste dage:

Begynd med en evaluering af foregående dag og gennemgå dagens aktiviteter.

Personalet informeres løbende af ledelsen.

Se afsnittene "Når skolen mister en elev (side 9)/en ansat" (side 14).

Når en elev forsøger selvmord

Følgende rådgivning er af generel karakter og forslag til handleplan vil naturligvis afhænge af bl.a. elevens handling, elevens alder – og hvor meddelsomme de nærmeste pårørende er.

1. Alt efter hvem, der modtager beskeden først, kontakter ledelse og klasselærer hinanden; gensidig orientering om alle kendte forhold sikres.
2. Ledelsen indkalder øjeblikkeligt PPR's ledelse
3. Ledelsen indkalder elevens klasselærer(e) og nærmeste lærere. Primærlærernes skema suspenderes med det samme, og ledelsen sørger for vikardækning.
4. Ledelsen udfærdiger et brev til orientering af elevens stamklasse, hvis ordlyd godkendes af klasselæreren inden omdeling senere på dagen.
5. I førstkomne frikvarter orienteres lærerkollegiet mundtligt af ledelsen, der også spørger, om der er lærere, som kender til eventuelle familiære forhold, hvor elever i andre klasser skal sikres information. Er sidstnævnte tilfældet laves med det samme aftale om, hvordan denne elev skånes bedst muligt – og hvad der siges af hvem.
6. Ledelse, klasselærer(e) og anden lærer samt repræsentant fra PPR's ledelse sætter sammen ord på det hændte, på tanker og følelser.
Åbenhed er et nøgleord under hele forløbet:
 - Klassen skal orienteres – rygter skal undgås.
 - Lærerkollegiet skal orienteres.
 - Evt. elever i andre klasser, der er i familie med den pågældende elev, skal der tages særligt vare på – orientering endvidere til hjemmet.
 - Klassens forældre skal orienteres skriftligt samme dag.
 - Eleverne skal lave aftaler for resten af dagen og ikke gå alene hjem.
 - I dagene efter skal lærergruppen være opmærksomme på meget forskellige reaktioner fra eleverne og give tid og plads til, at der sættes ord på tanker og følelser.
7. Inden lærerne går sammen ned i klassen, skal lærerteamet træffe aftaler om, hvem der siger hvad til eleverne i klassen.
8. Er klassen fordelt på andre lokaler, sørger ledelsen for via tlf. at samle eleverne i egen kl.
9. I klassen foreslår vi, at bordene samles i et langbord, så alle kan se hinanden. Eleverne orienteres om hændelsen. Lad som lærer være med at skjule dine følelser; det er helt naturligt at være berørt af situationen!

Spørg ind til, hvordan eleverne har det, hvad fortæller jeres krop? Det er selvfølgelig ok ikke at ville sige noget. Forklar sorgreaktionens faser i få ord, at det er helt ok at reagere forskelligt. Nogle elever vil græde – andre elever bliver tavse, vrede osv. Vil en elev på toilettet, så sørg for at en anden går med.

Fortæl klassen, at det er vigtigt, at vi undgår rygter; undgå sms'er og lad i første omgang være med at informere andre. Rygter skabes imidlertid hurtigt; fortæl klassen, at andre helt naturligt og meget hurtigt vil bemærke, at der er et eller andet som ikke er, som det plejer at være; sæt ord på at elever vil være bekymrede, nysgerrige og måske stille anmasende spørgsmål. Aftal at man ikke svarer i første omgang.

10. Gå en lang tur væk fra skolen med klassen; det bliver lettere for mange at sætte ord på tanker og følelser.
11. Er der spisepause efterfølgende laves aftale med klassen om, at ingen, hvis udgangstilladelse, tager hjem eller går andetsteds alene – og hvornår man atter mødes i kl.
12. Efter pausen snakkes om, hvorvidt klassen vil sende en hilsen til deres kammerat eller andet.
13. Brev til hjemmet fra ledelsen læses og omdeles. Der laves aftale om, hvad det er i orden at sige til andre uden for klassen, som nok vil spørge interesseret.

fortsættes

Når en elev forsøger selvmord (*fortsat*)

I de følgende dage fastholdes åbenhed – også over for lærerkollegiet.

- a. Ledelsen sørger for, at lærerne, der har været i klassen dagen før, fortsat friholdes almindeligt skema, så de kan være i klassen til opfølgning.
- b. Afhængig af den aktuelle situation informeres klassen om sidste nyt – og afstemt af elevernes habitus skabes en passende balance, så hverdagen også indfinder sig stille og roligt.
- c. Vær opmærksom på, at eleverne fortsat kan reagere forskelligt i tiden herefter.
- d. Klasselæreren kontakter hjemmet og indkalder når muligt til samtale på skolen; sammen laver man aftaler for den nærmeste tid. Spørg ind til, hvordan eleven ønsker at blive taget imod i klassen; skal der snakkes om det hændte? Må klassekammeraterne spørge? Pointér, at det vil være en lidt underlig start for alle.
- e. Der træffes aftale om, hvordan og hvornår eleven vender tilbage til klassen; klasselæreren møder op og følger eleven ned i klassen – og er ”værn” for eleven på turen.
- f. Inden eleven vender tilbage i klassen, er det en god ide at tale med klassen om, hvordan man sammen kan gøre det så nemt som muligt for ham/hende at vende tilbage; de vil synes, det er mærkeligt/underligt. Hvordan kan man på bedste vis tage hånd om kammeraten på skolen de første dage?
- g. Andre klasser på samme trin informeres om, at eleven nu kommer tilbage – og hvor vigtigt det er, at vi alle tænker over, at det er en svær situation, og at man skal opføre sig ordentligt.

PPR er under hele forløbet rådgivende og vejledende, ikke behandlende.

Der udfærdiges en underretning om forløbet til Socialforvaltningen, så en sagsbehandler kobles på sagen.

Der kan laves en aftale om en ”kontaktperson”.

Når skolen mister - en elev

Alt efter hvem der modtager beskeden først kontakter ledelse og klasselærer hinanden.

Ledelsens/kriseberedskabets opgave:

- at udarbejde en orienterende skrivelse til klassens forældre. Forældre skal have samme oplysninger, som deres børn har fået. Understreg vigtigheden af, at de som forældre tager snakken med børnene – det nytter ikke at sige, at mor og far ikke vil dø. Tal hellere med dem om, hvor de kunne bo, hvis det utænkelige skete
- at udarbejde en orienterende skrivelse til samtlige hjem på skolen. Den uddeles umiddelbart efter en ceremoni for hele skolen.
- at friholde klasselæreren samt en anden tæt knyttet voksen til at være i klassen resten af dagen.
- at kalde lærerne sammen i førstkommende frikvarter for en orientering. Lærerne kan herefter orientere sine egne klasser. Vær opmærksom på, at der kan være voldsomme reaktioner pga. tætte relationer til søskende i andre klasser - eller andre skoler i kommunen.
- at træffe foranstaltninger i klasser, der kan være tæt forbundne med afdøde. Her kan det være nødvendigt at lave en klasselærerordning for resten af dagen.
- at træffe aftale med skolebetjentene om, hvorledes proceduren for flagningen skal være.
- at orientere sundhedsplejerske, tandlæge og kontor

Klasselærerens opgaver i prioriteret rækkefølge:

På skolen:

- at informere klassens øvrige lærere.
- at informere fritidshjem, klub

Hjemmet - umiddelbart efter meddelelsen:

- kontakte hjemmet for at få afklaret, hvad der er sket. Her aftales, hvad der skal siges i klassen
- finde ud af hvad skolen kan være behjælpelig med
- der sendes blomster til hjemmet

Hjemmet - aftale vedr. de følgende dage:

- besøge hjemmet
- det aftales med familien om den ønsker, at skolen og klassen med forældre må deltage i begravelsen. Hvis forældrene er positive over for dette deltager mindst klasselæreren og en repræsentant fra ledelsen. Klasselæreren opfordrer forældrene i klassen til at deltage sammen med deres barn
- at spørge de pårørende om de vil komme i klassen og tale om, hvad der er sket. Her vises billeder. Husk at åbenhed er det bedste for alle parter - også selv om det gør ondt

I klassen - umiddelbart efter meddelelsen:

Her vil det godt at være mindst 2 nært knyttede til klassen. Disse voksne bliver sammen med klassen hele dagen. Sæt bordene tæt sammen til et stort bord. Få evt. en præst til at komme og fortælle, hvad der sker når nogen dør, og hvordan begravelsen foregår.

- der tales med eleverne i klassen. De skal have mulighed for at stille spørgsmål
- hvad skete der? Hvor, hvornår, hvordan skete det? Vær opmærksom på, at dødsfaldet trækker følelser og tanker fra tidligere hændelser frem. Tal også om dem
- eleverne kan være med til at foreslå, hvad de skal gøre i anledning af dødsfaldet.

Eksempler: Lave en lille ceremoni i klassen, hvor der tændes lys og lægges blomster på

Fort sættes

Når skolen mister - en elev (*fortsat*)

Klasselærerens opgaver i prioriteret rækkefølge:

I klassen - umiddelbart efter meddelelsen:

- elevens plads. Buketten kan sættes sammen af blomster i elevens yndlingsfarve, og der kan være en for hvert år. Der synges en sang. Eleverne kan tegne en tegning hver, som efter aftale med familien kan lægges i kisten. Der er ingen, der skal se tegningen
- man kan i samtalen i klassen mindes eleven ved at prøve at huske hændelser fra skoleforløbet. Sådant en samtale kan løsne op og midt i sorgen give anledning til smil og latter
- nogle elever vil måske helst hjem og være sammen med deres forældre. I så tilfælde kontaktes forældrene for en aftale.

I klassen - de følgende dage:

- man følger aftalen, der er indgået med hjemmet
- efter begravelsen besøger klassen gravstedet - der lægges en blomst fra klassen
- der tales med klassen om død, sorg og sorgreaktioner, liv og livsmød
- eleverne bør have mulighed for at stille spørgsmål i tiden efter. Der kan være reaktioner i mange år. Her skal lærerne være lydhøre, men også gerne selv opfordre til samtaler
- der kan blive brug for professionel assistance fra fx psykolog
- mindre arbejds mængde og speciel hjælp bør tilbydes. Der er sandsynligvis tale om nedsat koncentrationsniveau.

Ceremoni for hele skolen på dagen for meddelelsen:

- kriseberedskabet vurderer, hvorvidt en del af eller alle skolens elever kaldes i festsalen, hvor inspektøren holder en tale – 2 minutters stilhed
- herefter går flaget på halv stang under overværelse af alle skolens elever og samlede personale
- alle elever, der har deltaget, får en seddel med hjem til forældrene med opfordring til at tale videre med deres børn
- eleverne går i klasserne

Begravelsen/bisættelsen:

Her deltager mindst klasselæreren og 1 repræsentant fra ledelsen. Der sendes blomster fra såvel skole som klasse. Fra klassen kan eleverne selv have lavet et bånd med alle deres navne (hvidt bånd med guld og sølv).

Eleverne bør deltage med deres forældre. Her er det vigtigt, at der er en voksen til hvert barn.

Efterfølgende:

Tal efterfølgende om begravelsen, også med de elever, der ikke deltog: Hvad sang I? Hvad skete der? Hvem var med? Hvad sagde præsten?

Det er vigtigt at mindes afdøde og markere fødselsdage fremover efter aftale med klassens elever. Gravstedet besøges af klassen.

Klassens kontaktførelde:

- klasselæreren kontakter kontaktførelde og informerer om, hvad der er sket, og om hvad der er planlagt med klassen
- kontaktførelde bør sørge for, at der til afdødes hjem kommer en hilsen fra forældrene enten i form af blomster, brev og/eller besøg

Kan klasselæreren ikke være til stede, skal en anden person, der er nært knyttet til klassen udføre ovenstående opgaver. Sker dødsfaldet i en ferie gennemføres det, der er muligt af proceduren.

Specielle forhold ved selvmord

Hvis en ung eller et barn har begået selvmord, formindskes faren for, at venner vil gøre det samme, hvis dødsfaldet tages op og gennemarbejdes i skolen.

Skolens opgave bliver her at hjælpe venner og kammerater til at tolerere den smerte, der er skabt uden at vælge lette løsninger på det, der er sket. Det er vigtigt, at specialister tilknyttes hurtigt med henblik på rådgivning og vejledning af elever såvel som lærere.

Specielle hensyn

De fleste familier vil blive glade for, at lærere og klassekammerater aflægger korte kondolationsbesøg. Muslimske familier forventer, at det sker.

Hensynet til søskende

Søskendes klassekammerater bør ringe eller tage hjem til den ramte familie, ellers bliver det sværere at starte i skolen igen.

Klasselæreren til de tilbageværende søskende taler med de pågældende.

Klasselæreren bør fortælle, at det er vigtigt at vise, at man ved, hvad der er sket, og at man ved, at det gør ondt.

Der bør vises omsorg og åbenhed.

Afdødes forældre kunne også komme her og fortælle om forløbet. Der kan vises billeder.

Det er til gengæld også vigtigt, at man ikke overdriver, så søskende føler sig stemplede "som dem, der har mistet storesøster" i resten af deres skoletid.

Lærerne bør komme med tilbagemeldinger til forældrene om, hvordan det går i skolen - socialt, fagligt og psykisk.

Der bør være repræsentanter fra søskendes klasser ved begravelsen.

Når et barn mister - i nærmeste familie

Alt efter hvem der modtager beskeden først kontakter ledelse og klasselærer hinanden.

Ledelsens/kriseberedskabets opgave:

- at sikre, at der udarbejdes en orienterende skrivelse til klassens forældre
- at orientere sundhedsplejerske, tandlæge og kontor
- at udpege en person, der kan påtage sig nedenstående opgave, hvis klasselæreren ikke er til stede

Klasselærerens opgaver i prioriteret rækkefølge:

På skolen:

- at informere klassens øvrige lærere og evt. fritidshjem

Hjemmet - umiddelbart efter meddelelsen:

- kontakte elevens hjem for at få afklaret, hvad der er sket. Her aftales, hvad der skal siges i klassen - aftalen skal konfirmeres af barnet
- der sendes en hilsen - evt. blomster

Hjemmet - aftale vedr. de følgende dage:

- kontakte de pårørende og foreslå besøg for at planlægge, hvordan man bedst kommer igennem den næste tid på skolen. Det kan være godt for hjemmet at vide, at skolen prøver at hjælpe deres barn i sorgen
- evt. spørge de pårørende om de vil komme i klassen og tale om, hvad der er sket. Her kan vises billeder. Jo mere åbenhed jo bedre er det for alle parter
- det skal aftales med familien og den enkelte elev om den ønsker, at klassens forældre og elever kommer med til begravelsen

I klassen - umiddelbart efter meddelelsen:

- der orienteres ifølge aftale med hjemmet - eleverne skal have lejlighed til at stille spørgsmål.
- der tales med klassekammeraterne om, hvorledes de skal forholde sig (fx tage initiativ til at tale om det der er sket, når den ramte elev er tilbage i klassen, eller man kan aftale at spørge den ramte elev, hvornår han/hun er parat til at tale om hændelsen)
- der tales med klassen om død, sorg og sorgreaktioner. Læreren bør forberede de andre elever på, at han/hun er anderledes og ikke er den samme umiddelbart efter dødsfaldet. Man kan her tage udgangspunkt i elevernes egne erfaringer. De elever, der har mistet kæledyr, kan rejse sig, de elever, der er flyttet fra et sted, de var glade for, til et sted hvor de var mindre lykkelige, kan rejse sig, de der har mistet en bedsteforælder, kan rejse sig, hvem har haft en ven, der svigtede, hvem bor alene med mor eller far.....Til sidst er der ingen, der sidder ned - alle har sandsynligvis prøvet en form for tab
- klassekammeraterne kan enten skrive eller tegne til den sørgende elev og/eller dennes familie

I klassen - de følgende dage:

- man følger aftalen, der er indgået med hjemmet
- efter begravelsen besøger klassen gravstedet - der lægges en blomst
- vær opmærksom på den ramte elev - hvis eleven ikke vil tale om hændelsen, kan der være brug for øjeblikkelig professionel hjælp. Tag stilling til hvad der kan gøres for at hjælpe barnet gennem sorgen. Vær opmærksom på, at der kan komme sene reaktioner på det skete
- klasselæreren eller en anden teamlærer kan have enesamtaler med eleven. Her er det vigtigt at huske at være en god lytter. Det er ikke nok at sige: "Du kan bare sige til, hvis du har brug

fortsættes

Når et barn mister - i nærmeste familie (fortsat)**Klasselærerens opgaver i prioriteret rækkefølge:**

I klassen - de følgende dage:

for at tale med mig" - ofte skal den voksne tage initiativet. Læreren har her et stort ansvar.

Klassens kontaktførelde:

- klasselæreren informerer kontaktførelde om, hvad der er sket, og om hvad der er planlagt med klassen

Kan klasselæreren ikke være til stede, skal en anden person, der er nært knyttet til klassen udføre ovenstående opgaver.

Sker dødsfaldet i en ferie gennemføres det, der er muligt af proceduren.

Når skolen mister – en ansat

Når en ansat pludselig dør eller dør efter længere tids fravær, følges den del af nedenstående, som passer ind i forhold til afdødes arbejdsområde.

Ledelsens/kriseberedskabets opgave:

- at sørge for den nødvendige kontakt til andre medarbejdere for at komme frem til, hvad der skal iværksættes
- at tage kontakt til afdødes familie
- at orientere familien om, hvad skolen vil gøre som følge af dødsfaldet
- at give de efterladte mulighed for at komme frem med, hvad de forventer af skolen i denne situation
- at sende/overbringe en hilsen fra skolen til de efterladte
- at kontakte forældrene til de berørte elever telefonisk
- at kontakte den relevante fagforening mhp økonomiske forhold m.v.
- at udarbejde den konkrete handleplan i samarbejde med de mest involverede medarbejdere. Om muligt udsendes planen for dagen til medarbejderne på forhånd.
- Berørte klasser bør have klasselærerdag med deltagelse af AKT-lærer. Ideer til dagen findes i denne plan side 7 og 21)
- at informere forvaltning, fritidshjem, klubber

Ledelsen/kriseberedskabet orienterer de ansatte:

- ledelsen kontakter alle og får samlet de ansatte ved skolen til et kort møde evt. før skolestart. Sæt lys på bordene.
- ledelsen informerer om, hvordan skolen vil forholde sig
- de ansatte, der ikke formår at gennemføre skoledagen, fritages fra dette. Slå evt. flere klasser sammen. Inddrag kriseberedskabet og AKT.

Flagning:

- skolen flager på halv stang på dødsdagen, men først når alle elever er informeret. De fra personalet, der ønsker at deltage i flaghejsningen, gives mulighed herfor.
- der flages på begravelsesdagen.

Ceremoni for hele skolen på dagen for meddelelsen

(ledelsen vurderer i hvilket omfang eleverne skal inddrages – der kan blive tale om, at det blot er personalet, som inddrages i mindestund):

- skolelederen holder tale over allekald og beder efter talen eleverne rejse sig og holde 1 min's stilhed. Derefter går flaget på halv stang.
- Alle skolens forældre informeres via intra. Der skrives mindeord på skolens hjemmeside.
- Dagen sluttes for personalet med en fælles sammenkomst med brød og drikkevarer. Her fortælles om dagens indtryk og om den medarbejder, der er død.

Begravelsen:

- her deltager mindst 1 repræsentant fra ledelsen
- de lærere, som ønsker at deltage, bør fritages fra undervisning i de berørte lektioner
- berørte klasser, som ønsker at deltage i begravelsen, bør aftale det med klasselæreren, som undersøger om det harmonerer med de pårørendes ønsker. Lærerne har mistet en kollega og kan ikke påtage sig ansvaret for eleverne på vej til bisættelsen, under ceremonien eller ved evt. efterfølgende sammenkomst. Elever bør derfor være i følgeskab med forældre, hvilket meddeles disse af ledelsen.

- Elever, der ikke ønsker at deltage, kan evt. samles til en lille ceremoni, hvor de hører, hvad der sker ved en bisættelse, mindes læreren, synger en sang, tænder lys og slutter med noget positivt (fx en quiz).

Hvis døden indtræffer pludseligt og uventet, bør et møde arrangeres, hvor lærerkolleger kan tale ud om det, der er sket. En psykolog leder samværet.

Det er vigtigt at genetablere de daglige rutiner så hurtigt som muligt. En ny lærer ansættes hurtigst muligt, så for mange skiftende vikarer undgås. Den nye lærer informeres grundigt om, hvordan eleverne blev berørt og om, hvilke elever, der blev mest berørt.

Lad en anden lærer tale med implicerede klasser om lærerskiftet.

Sker dødsfaldet i en ferie, gennemføres det, der er muligt af proceduren.

Alvorlig sygdom/ulykke for en ansat

Hvis en ansat eller en af dennes pårørende bliver alvorligt syg (herunder får stress) eller bliver udsat for en ulykke vurderer skolens beredskab i samråd med den berørte:

- hvordan den pågældende ansatte kan støttes
- hvordan teamet omkring den ramte kan støttes
- hvordan den ansattes opgaver påvirkes og hvilken støtte der i denne forbindelse kan iværksættes
- hvem og hvordan der skal informeres

Når der i barnets hjem er alvorlig sygdom, kaos, skilsmisse o.lign.

I ovenstående tilfælde informerer klasselæreren klassens øvrige lærere og kontoret

Sådanne situationer kræver en meget følsom håndtering ofte først efter, at der er etableret tillid mellem læreren og eleven.

Det er vigtigt, at vi som lærere finder ud af

- hvilken støtte barnet kan regne med hjemme
- om klassen bør involveres/hvad skal der siges
- om et hjemmebesøg eller en forældresamtale kan være nyttig
- om eleven har gode venner, der kan støtte
- om de sociale myndigheder bør kontaktes
- ved skilsmisse: Fremgangsmåde mht. kontaktbog, indkaldelse til forældremøder, skole/hjemsamtaler. Skolen har materialer, der kan udleveres til forældrene.
- ved skilsmisse i muslimske familier skal man pga. æresbegrebet træde varsomt i forhold til forældrene (ikke uopfordret tage emnet op), men gerne tale med børnene om det.

Større ulykker/katastrofer

Se beredskabsplan for "Pludseligt dødsfald....." og "Når skolen mister en elev/ansat"

Endvidere som del af beredskabsplan:

Det bør være muligt at kunne bemande telefonlinier til besvarelse af henvendelser udefra samt til kontakt udadtil:

- at bogføre alle samtaler
- at give kontorphonale støtte og pauser
- at notere nøje, hvem der er kontaktet, således at dobbeltinformation undgås, og alle får besked

Ledelsen håndterer forespørgsler fra evt. medier.

Ledelsen afholder evt. pressekonferencer/informerer ansatte om, hvad der er videreformidlet.

Ledelsen/kriseberedskabet træffer forberedelser til at tage imod forældre, som kommer hen på skolen.

Ledelsen/kriseberedskabet hjælper med til genforening af børn og forældre.

Der bør oprettes et krisecenter for berørte grupper på skolen.

Dele af krisebereidskabet bør være på katastrofestedet for at støtte overlevende/sørgende, hvis redningsfolkene ønsker det.

En pressemeddelelse bør indeholde:

- fakta
- hvordan skolen håndterer ulykken
- evt. meddelelse til nærmiljøet om, hvad de kan gøre
- lærerne vil i fællesskab hjælpe eleverne på bedst mulig måde, sådan at en normal skolehverdag kan genetableres

Hvis en katastrofe sker i/nær skolen (involverer mange elever) må flg. forholdsregler sikres:

- mobilisering af relevant støtte til elever og ansatte
- informationskanaler etableres for forældre og genforening mellem børn og forældre sker så hurtigt som muligt
- skolen holdes løbende informeret om tilskadekomnes tilstand
- skolen bør være stedet, hvor tanker og følelser kan få frit løb samtidig med at rutine og struktur i videst muligt omfang opretholdes

I de følgende dage:

- fortsat støtte og rådgivning
- mindesammenkomster
- børnene opmuntres til kunstneriske og kreative aktiviteter
- forældremøder, hvor fakta ajourføres. Forældrene får her lejlighed til at tale sammen om hændelsen og egne reaktioner. Forældrene informeres om reaktionsmønstre af specialuddannet personale

Langsigtet opfølgning:

- eleverne vurderes med henblik på særlig støtte
- tilskadekomne elever får en planlagt tilbagevenden til skolen med støtte evt. af ekstern faglig støtteperson
- vær hurtig med henvisning af dem, der har behov for yderligere støtte og hjælp
- informer forældrene meget
 - marker årsdagen

Skoleskyderier

Den forebyggende indsats over for udviklingen af voldelig og kriminel adfærd

- Prioritering af et godt undervisningsmiljø, herunder elevernes trivsel
 - fokus på det fysiske, psykiske og æstetiske undervisningsmiljø
 - rummelighed
 - godt socialt miljø
 - demokrati – dialog, inddragelse, rettigheder og pligter
 - samarbejde – mellem alle instanser
 - sammenhæng mellem undervisningsmiljøarbejdet og arbejdsmiljøarbejdet på skolen
- Identificering af et usundt undervisningsmiljø og elever med problemer
 - unødigt megen uro
 - stærke negative reaktioner
 - uforløste konflikter
 - bekymrende fraværs mønstre
 - manglende respekt, dårlig omgangstone, negativt og grænseoverskridende sprog
 - tavse elever, synde bukke, mobbeofre
 - udtryk for had og foragt
 - trusler om selvmord
 - mange skoleskift
 - trusler mod nuværende eller tidligere undervisere eller skolekammerater
 - psykiske lidelser
 - overdreven interesse for skydevåben
 - voldelig adfærd og mangel på empati eller impuls kontrol
 - påklædning
 - glorificering af tidligere skoleskydere
- Reaktionen på mistrivsel, dårligt undervisningsmiljø og andre faresignaler
 - samtale med nærmeste lærer/leder
 - iværksættelse af hjælpeindsats
 - kontakt til forældre
 - AKT-indsats
 - psykologbistand
 - inddragelse af myndigheder
 - henvendelse til VINK 33 17 29 29 (www.kk.dk/vink)
 - VINK står for Viden*INklusion* København og arbejder med forebyggelse af radikaliserings og inklusion af de unge, som føler sig udenfor fællesskabet.

Udmøntning af kriseberedskabet

Det er det professionelle redningsberedskab (politi, brandvæsen og ambulancefolk), der er ansvarlig for krisestyringen, når de er kommet til ulykkesstedet. Indtil da, er det skolens kriseberedskab, der skal håndtere situationen.

Instruktion ved indtrængen af personer med skydevåben

- Underret kontoret og alle omkring dig om truslen
- Alarmer politi – ring 112 eller 114
- Gå ind i nærmeste lokale og lås døren
- Placer jer, så I ikke er synlige fra gangen/fra vinduer.
- Barrikadering
 - bliv i lokalet
 - lås døren
 - find brugbare genstande, som effektivt blokerer indgangen

- placer eleverne langs væggen – aldrig foran døren
- vær stille
- Forbliv i lokalet indtil politi eller en ansat kalder jer ud.

Alarmering

- Kontoret udgør beredskabet, men søger straks kontakt til andre medlemmer
- Over alle-kald meddeles: "Vigtig besked – vi bruger kode B". Beskeden gentages.

Andet

- Politiet handler i største hast og i højeste alarmberedskab, derfor
 - Vis politiet dine hænder, så de kan se, at du er elev eller ansat
 - Gør som politiet siger (ingen diskussion)

Efter ulykken/krisesituationen

- Opgørelse over tilskadekomne
- Krisehjælp og debriefing af uskadte elever og ansatte – foretages af politiet:
 - Krisehjælp til implicerede
 - Information af:
 - Ansatte
 - Elever
 - Pårørende
 - Presse
- Evaluering af beredskabets funktion

Andre mulige scenarier

Baggrund

Vi er også forpligtet til at forholde os til mindre sandsynlige scenarier, der kunne opstå lokalt. Her skal tages hensyn til de lokale forhold. Det kunne være afstanden til lufthavnen, at Amager ligger lavt, at der tidligere har været oversvømmelser i kældrene osv.

Flykatastrofe

Skulle der opstå en større brand som resultat af f.eks. et flystyrt, skal eleverne evakueres hurtigst muligt, idet flybrændstof er meget brændbart, og der nemt opstår eksplosioner. I dette tilfælde er afstanden afgørende, hvorfor det muligvis ikke er nok at evakuere til den grønne bane. Evakuering vil derfor skulle ske til US10 på Løjtegårdsvej, her vil Sikkerhedsgruppen give yderligere besked.

Oversvømmelse

Oversvømmelse kan variere i hastighed og højde. Er det mindre alvorligt, giver man straks kontoret besked, når vandet opdages. Kontoret vil herefter an vise, hvor man kan gå hen med eleverne. Er det mere alvorligt med hurtigt stigning eller høj vandstand skal klasserne søge op på 1. salen.

EVAKUERING

ALARMERING

1. Giv kontoret besked løft røret og afvent svar eller send et bud.
Meld hvad der er galt.
Begynd evakuering.

EVAKUERING

1. Besked gives fra kontoret - om muligt over "alle-kald", vedvarende ringning ellers pr. bud.
2. Få eleverne ud i det fri ad nærmest anvendelig vej.
Tag mødeprotokolliste, nøgler samt evt. skemabog og mobiltelefon med.
Lad eleverne tage tøj med, hvis det er muligt.
Læreren går bagest - Luk vinduer og døre.
Sluk evt. ventilation/udsugning (i hjemkundskab, N1, N2, N3)
3. Gå til boldbanen.
Meld klassebetegnelse og evt. savnede elever til skolens fungerende leder, der står ved rød bane.
Opstilling ved klasseskiltet.
Registrer eleverne (der sidder en klasseliste på skiltet).
Meld evt. savnede til sikkerhedstjenesten.
Hold klassen samlet.
4. Sikkerhedstjenesten:
(Ledere, sekretærer, skolebetjente, arbejdsmiljørepræsentant).
Tjekker klasserne og videregiver information til indsatslederen.
5. Efter årstiden og tidspunktet på dagen vil der derefter evt. blive givet besked om at gå til skolens idrætssale, svømmehallen eller Ungdomsskolen.
6. Eleverne må ikke forlade skolens område uden særlig besked.
7. Bliv hos eleverne.

Et par gode råd om den voksnes rolle ved børns sorg:

- lyt
- accepter spørgsmål og samtale om hændelsen
- se på billeder
- accepter hændelsesrelateret leg
- sænk midlertidigt kravene til skolepræstationerne
- stil gode spørgsmål
- fortæl at det er tilladt at græde, for sorg gør ondt. Ingen kan sætte plaster på det sår, man har fået, selv om det er det man allerhelst ville
- tilstræb at hjælpen præges af omsorg og forståelse
- hold forklaringerne enkle
- fortæl hvad, der er sket og hvornår
- fortæl, hvad der vil ske fremover
- ritualer som blomster og lys
- brevskrivning. Her fastholdes tanker og følelser adskilles
- brevskrivning til den afdøde

Undlad at:

- trøste
- give svar
- komme med fraser som ”Tiden læger alle sår”, ”Det kunne have været værre”, ”Det var det bedste for ham/hende”.
- skjule dine egne følelser.

Beskyt eleverne mod:

- pågående presse
- overaktive hjælpere

Du skal vide at nogle børn:

- lukker sig inde
- føler vrede
- er opmærksomhedskrævende
- tynges af stærk skyldfølelse
- en kombination af ovenstående.

Lad børnene vide at:

- det er normalt at reagere
- at det er smertefuldt, men nødvendigt at arbejde sig gennem sine følelser

Sorg - reaktioner

- angst, stærke minder
- søvnforstyrrelser, ændret forhold til mad
- koncentrationsproblemer
- konflikter med omgivelserne
- tristhed, længsel og savn
- vrede og opmærksomhedskrævende adfærd
- skyld, selvbebrejdelse og skam
- skolevanskeligheder, fysiske gener (mavepine, hovedpine o.l.)
- regressiv adfærd, social tilbageskrækning
- fantasier, personlighedsforandringer
- fremtidspessimisme, spekulationer over årsag og mening
- vækst og modning

Litteratur og materialer

www.cancer.dk - Div. materialer fra Kræftens bekæmpelse

Den røde mappe på skolens kontor

Voksenbøger: (13.43 - 30.17)

Andersen, Knud Erik: Døden

Anneberg, Inger: Håbets labyrint

Dyregrov, Atle: Sorg hos børn

Dyregrov, Atle: Børn og traumer

Dyregrov, Atle: Sorg og omsorg i skolen (henvender sig til lærere. Skrevet af to norske psykologer, der har mange års erfaring med behandling af børn i krise)

Finger, Gertraud: Børns sorg. (Forfatteren viser, hvordan børn og unge bearbejder sorg, og hvordan man kan hjælpe dem med det. Henvender sig til professionelle og pårørende til børn i sorg)

Grønbeck, Christine og Holm, Klavs: Når børn mister (fra Børns vilkår)

Jacobsen, Anne: Kan man dø om natten?

Jacobsen, Anne: Børn og sorg

Jacobsen, Anne: Alting har sin tid

Schwartz-Hansen, Anni: Jeg savner dig. (Om sorgarbejde blandt unge, der har mistet mor eller far. Bygger på 89 unges erfaringer)

Voksne og større børn:

Børn om mors og fars død (32 børn mellem 10 og 18 skriver om at miste mor eller far)

Børnebøger:

Brandt, Hanne: Den blå cykel

Dueslå, Teddi: Klumpen

Fløe, Jeanne: Farvel mormor (Fotografisk billedbog)

Gydal, Monica: Sådan var det da Oles far døde

Justesen, Hanne: Rasmus og himlen (God oplæsningsbog for mindre børn)

Kaldhot, Mariet: Farvel Rune (Sara og Rune leger ved søen. Rune drukner. Smuk billedbog)

Leth, Wivi: Engle græder ikke

Lilmoes, Anne: Anna og Engel (12 årige Anna erkender, at hun skal dø. Vi følger hende de sidste 7 dag og nætter. Skrevet for børn, der er bange for at dø)

30.17 Når dinosaurer dør – en vejledning til familier i forandring (Alle dødens aspekter. At personerne er dinosaurer giver en distance til emnet, så det ikke bliver for følelsesladet. God samtalebog for børn)

Undervisningsmaterialer

Kræftens bekæmpelse:

Når hjertet gør ondt (0.-2. klasse)

Når bånd brister (3.-5. klasse)

Når nogen man elsker dør (6.-10. klasse)

Når livet går sin vej (video – tegnefilm om farfars død)

Solsort og snefnug – novellesamling

... og masser af andre bøger, der handler om død og sorg.

Nyttige telefonnumre

Skelgårdskirken

Kirkekontoret 32 53 77 44

mandag til fredag 9-13

onsdag dog 9-12 og 17-19

lørdag efter aftale

Sognepræsterne

Annelise Mehlsen 32 94 97 67

Poul Bo Sørensen 32 52 35 15

Peter Søs 32 50 80 50

Den sociale døgnvagt: 33 17 33 33

Vedtaget i samarbejdsudvalget d. 30.1.2012